שירת העשבים

אילנה שטיין

צלף – העז שבאילנות

ב"שירת העשבים" אתן לכם הצצה לעולמם המופלא של צמחים מקומיים, מתכונותיהם ועד לשימושיהם השונים. כל חודש נתמקד בצמיחה המתאימה לעונה, נתחבר אליה – ואולי גם אל עצמנו.

הצלף הוא צמח של ניגודים: כזה שלא מאפשר לך להישאר אדיש אליו. מצד אחד, הוא נתפס עשב עיקש ופראי שצומח תוך חריצי חומות או אדמה חשופה בצדי הדרכים. מצד שני, הפריחה העדינה והריחנית מרעננת את הלב והעין על רקע השדה המתייבש. מצד אחד – הניצנים הם מאכל שכל אחד יוכל ללקט מצדי הדרכים, ומצד שני – הם מעדן מלכים!

כשהשדות מתחילים להצהיב, הצלף מתעורר במלוא עוצמתו. בעוד רוב צמחי הבר נכנסים לתרדמת קיץ כדי לשרוד, הצלף עושה בדיוק את ההפך – באמצעות שורשים עמוקים הוא מצליח לשאוב לחות מעומק האדמה וכך להישאר רענן, ירוק ופורח בימים היבשים של שלהי האביב.

הפרח שלו הוא פלא בוטני: הוא נפתח במהירות לקראת השקיעה, ועם פתיחתו, הוא מפיץ ריח מתקתק ועז המזמין אליו רפרפים ודבורי עץ הפעילים בחשיכה. הפריחה הלילית היא אסטרטגיה הישרדותית: הגנה על עלי הכותרת מפני התייבשות. בחום היום הפרח קמל ונובל, כך שכל פרח חי יום אחד בלבד.

הצלף הוא צמח מאוד לא "ביתי" בהווייתו – הוא זקוק למרחבים פתוחים, למסלעות קשוחות ולחומות חשופות לשמש. הוא שייך לחוץ, לפרא, למקומות שאי אפשר לאלף.

אבל דווקא הניגודיות שבצלף מאפשרת לנו להכניס מעט מהעוצמה הזו הביתה. עם מעט מאמץ של קטיף ידני וכבישה סבלנית, הוא נכנס אל תוך צנצנת. שם, על מדף המטבח, הוא יהפוך לתזכורת חיה לעוצמות המטורפות של צמח שמעז לפרוץ מדי שנה מתוך אדמה קשוחה.

בכל יום נפתחים פרחים חדשים, פורחים בפריחה נפלאה למשך יום אחד, ולמחרת נובלים.

האבקנים והצוף הרב מושכים אליהם שפע של מאביקים: דבורים ביום ורפרפים בלילה.

הפרפר דרומי הצלף – מופיע בתצמון מושלם עם הבלוף: הנקבה מטילה ביצים על בוגי הבלוף, הצבע בוקע וניזון מהעלים והפרחים – עם מתבלם עליהם.

זהירות: הקוצים מעוקלים ואכזריים – הכיוון שלהם מאפשר להכניס את היד בקלות, אבל לא להוציא!

החלק המקובל לאכילה הוא ניצני הפריחה. ככל שהם קטנים יותר, מלאכת הליקוט ארוכה יותר וסבלנות ודיוק – אך בתמורה הם מעניקים טעם משובח במיוחד.

גם העלים הצעירים נאכלים – בכבישה (אפשר להוסיפם לכבישת הניצנים) או בטיגון קל.

פרי הצלף נקרא "אֶבְיוֹנָה" – כשהפירות צעירים וקטנים הם מתאימים לכבישה.

אילנה שטיין מלקטת צמחים והשראה בהרי ירושלים, חקלאית, מאיירת, ויוצרת "לוח שנה בגינה".
shanabagina.com